

N:o 72.

Af Herr Arrhenius, J., om hvitbetssockerfabrikens befrielse från accis under fem års tid.

Bland näringar, hvilka i de länder, der de vunnit insteg, utöfvat ett lika stort som välgörande inflytande på landtbruket, intager otvifvelaktigt fabrikationen af hvitbetssocker ett utmärkt rum. Denna industri, som i början endast långsamt utvecklade sig och icke syntes kunna bibehålla sig på annat vilkor än att genom en hög tull på rörsockret skyddas för dess medtäflan, har, genom de tid efter annan och synnerligast under sednare åren införda förbättringar i fabrikationssättet, utvecklat sig till den fullkomlighet, att hvitbetssockret täflar med rörsockret samt sätter fabrikanten i tillfälle att betala råämnet, hvitbetan, till ett vida högre pris än förut varit möjligt, och hvarigenom landtmannen äfven blifvit intresserad för hvitbetsodlingen och hvitbetssockerfabrikationen, såsom lemmande honom tillfälle att af sin jord draga en god och säker vinst.

Redan för flera år tillbaka har Lantbruks-akademien hos oss sökt uppmuntra landets jordbrukare att göra försök med odlingen af denna rotfrukt, samt låtit anställa kemiska undersökningar öfver dess sockerhalt, för att härigenom få utrönt, huru hvitbetsodlingen i landet skulle lyckas samt om sockerhalten hos betan vore så rik här som i andra länder, der af henne fabriceras socker uti stor skala. Af dessa undersökningar och af den praktiska erfarenhet som under tiden vunnits, har det tydligen framgått, att hvitbetan ganska väl och med god framgång kan odlas uti södra och medlersta delarne af vårt land, samt att hon här odlad företer en sockerhalt lika rik som uti de länder, der hvitbetssockertillverkningen företrädesvis och i största omfång bedrifves.

De försök, som inom landet blifvit gjorda så med odlingen af denna rotfrukt, som med tillverkning af socker af densamma, hafva sålunda lagt i dagen, att likasom Frankrike, Belgien, Tyskland, Österrike och Ryssland nu mera draga de största fördelar af de hvitbetssockerfabriker, som uti dessa länder uppstått, likaså borde äfven Sverige kunna af hvitbetan, rätt skött och i större skala odlad, hemta stora fördelar, så för sjelfva jordbruket och dess höjande till en rikligare afkastning, som alltid följer med en omsorgsfullt bedrifven, vid-

sträcktare hvitbetsodling, som för Staten i allmänhet genom att kunna af landets egna produkter tillverka en förnödenhetsvara, sockret, för hvilket så stora summor årligen utgå till utlandet. Flera personer, så väl i Skåne som i andra delar af vårt land, hafva derföre ock under de sednare åren lifligt intresserat sig för bildande af bolag till anläggning af hvitbetssockerfabriker; men med undantag af fabriken i Landskrona och en mindre anläggning i Calmar, hafva inga sådana fabriker hos oss kommit till stånd, och den vid sednaste riksdagen väckta frågan att pålägga det Svenska hvitbetssockret en accis, svarande emot tullen i importeradt kolonialsocker, har afhållit dem, som spekulerat på anläggning af hvitbetssockerfabriker, att uti sådana nedlägga några kapital. För anläggningen af en hvitbetssockerfabrik är nemligen första villkoret att hafva tillräcklig tillgång på råmaterial, hvilket icke så lätt kan vinnas, då odlingen af en ny växt — en växt med hvilken den stora jordbrukande allmänheten ännu är obekant — icke så fort sprides, och stora vanskligheter sålunda möta, innan en i denna väg nyanlagd fabrik kan räkna på full sysselsättning. Många andra svårigheter möta äfven vid ett sådant företag, och de betydliga kapital, som för detsamma anläggning och bedrifvande erfordras, kunna ej beräknas straxt från företagets början lemna skälig ränta. Hotas nu hvarje sådant nytt företag med en hög skatt, innan det hunnit sin stadga och innan jordbrukarne i orten lärt sig i tillräcklig mängd och på rätt sätt odla den växt, som skall lemna råmaterialet till fabriken, då är det i sanning icke underligt, att den enskilda spekulationen ryggat tillbaka från ett företag, som är underkastadt så många vanskligheter och ej lemna någon säkerhet för en beskattning, hvaraf detsamma kan helt och hållet qväfvas i sin brodd. Så länge derföre denna beskattningsfråga är sväfvande och den accis, hvarmed man hotat, såsom ett Damocles-svärd hänger öfver de för hvitbetssockertillverkningens utveckling intresserade, skola dessa säkert skygga tillbaka för att deltaga uti sådana anläggningar.

Då emellertid så väl jordbruksintresset som det allmännas fördel kräver, att denna fråga icke längre må lemnas oafgjord, utan att den måtte så ordnas, att *vår egen jord och våra egna arbetare* må kunna producera åtminstone en del af det socker, för hvilket vi till utländingen nu måste årligen utbetala omkring 13 millioner Riksdaler, så är det att önska och hoppas, att Riksdagen rörande detsamma fattar ett beslut, som på en gång tillgodoser jordbrukets och det allmännas intresse.

Man fruktar, att tullinkomsterna skulle genom minskad sockertull betydligt aftaga, i händelse hvitbetssockerfabrikationen fortfarande lemnades skattefri. Efter mitt förmenande kan ej någon synnerlig minskning härvid vara att under närmaste tiden befara, ty dels synes sockerkonsumtionen här, såsom i alla länder, vara uti ett jemnt stigande, dels kunna de nya fabriker, som skulle uppstå, icke så hastigt hinna till någon synnerligt hög produktion; ty råmaterial kan aldrig i större mängd påräknas förr än efter åtskilliga års förlopp, sedan — såsom ofvan

antydts — allmogen uti orterna omkring fabrikerna lärt sig hvitbetans odling samt hunnit inse de stora fördelar som derigenom kunna beredas deras jordbruk, genom den omsorgsfullare och noggrannare halten samt den rikligare gödsling som måste egnas åt åkerjorden, om densamma skall kunna bära hvitbetan, och hvaraf efter henne kommande skördar hafva största nytta. Skulle ock den inhemska hvitbetssockerfabrikationen kunna utveckla sig derhän, att vi kunde undvara allt utländskt socker, så skulle vi gerna äfven kunna undvara den inkomst af omkring 3 millioner Riksdaler, som nu årligen inflyter genom sockertullen; ty vi behöfde då ej utbetala de 13 millioner Riksdaler, som nu utgå för importeradt socker, hvilken omständighet mera än väl skulle uppväga den förenämnda, fruktade förlusten.

Från hvilken synpunkt än denna fråga betraktas, synes det oss ligga för öppen dag, att det för vårt land skulle vara en mycket stor vinst, om hvitbetssockerfabrikationen kunde göras hos oss allmänare och bedrifvas uti vida större utsträckning än hittills varit fallet, samt att hvad som åtgöres, för att uppkalla denna industri till en vidsträcktare spridning inom landet, kan anses för en nationalangelägenhet.

Man klandrar det skydd, som denna näring skulle erhålla, om den ej beläggas med en accis, motsvarande tullsatsen å rörsocker. Men då denna näring tillskyndar landet i allmänhet så många fördelar och dertill kraftigt medverkar till jordbrukets höjande i de orter der den blir hemmastadd, så bör man väl tillse att densamma ej qväfves uti dess första uppkomst, utan att man gifver henne tillfälle att utveckla sig; och först då hon hunnit rotfästa sig uti landet, samt sedan hon här genomgått sina första läroår, kan det vara tid att tänka på hennes beskattning, i fall Statsverkets ställning är sådan, att en ny inkomstitel behöfver uppsökas, och då hon torde här likasom i andra länder kunna blifva en god inkomstkälla för statskassan.

Det är på ofvan anförda grunder och med anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion rörande beskattning af hvitbetssockerfabrikationen, som jag vördsammast får föreslå,

att en tid af fem år, eller från och med 1868 till och med 1872, må bestämmas, inom hvilken tid så väl de nu i landet befintliga hvitbetssockerfabriker som andra dylika, hvilka under denna tid kunna komma att hos oss uppstå, må från accis vara fritagna samt endast underkastade bevillningsafgift, efter hvilken tids förlopp Riksdagen efter omständigheterna bestämmer den beskattning, som möjligen kan anses bära åläggas landets hvitbetssockerfabriker.

Om remiss af denna min motion till Bevillnings-Utskottet anhåller jag vördsammast.

Stockholm den 27 Januari 1868.

J. Arrhenius.